Təsdiq edirəm
ADMİU-nun rektoru
________Professor Ceyran Mahmudova
“12” “Sentyabr” 2025-ci il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT MƏDƏNİYYƏT VƏ İNCƏSƏNƏT UNİVERSİTETİ

ADMİU

MAGİSTRATURA SƏVİYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

7003017 – Sənətşünaslıq ixtisasının
Mədəniyyətin tarixi və nəzəriyyəsi ixtisaslaşması

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin
3-29/3-2-548F/2025/1 nömrəli 08.09.2025-ci il tarixli əmrinə əsasən
Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin Elmi Şurasının
12.09.2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) təsdiq edilmişdir.

BAKI – 2025

1. Ümumi müddəalar

1.1. Magistratura səviyyəsinin 7003017 – Sənətşünslıq ixtisası üzrə təhsil proqramı (bundan sonra – təhsil proqramı) "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də "Ali təhsilin magistratura səviyyəsi üzrə ixtisasların Təsnifatı" na, qabaqcıl beynəlxalq təcrübə və əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.

1.2. Təhsil proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:

- ixtisas üzrə məzunun səriştələrini, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə tədris və təlim metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktur və kadr potensialına olan tələbləri, təhsilalanın təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini davam etdirmə imkanlarını müəyyənləşdirmək;
- təhsilalanları və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik, bacarıq və təlim nəticələri ilə tanış etmək;
- təhsil proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı prosesə cəlb olunan tərəfdaşları məlumatlandırmaq.

1.3. Təhsil proqramı, tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə magistr hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.

1.4. Təhsilalanın 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadan kənar ümumi yükünün həcmi 45 akademik saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Bu zaman auditoriya saatlarının həcmi 12-16 akademik saat təşkil edir. Peşəkar məqsədlər üçün dərindən öyrənilən ixtisaslaşmalar üzrə həftəlik dərs yükünün həcmi dəyişdirilə bilər.

1.5. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən ixtisasın həmin müəssisədə kadr hazırlığı aparılan hər bir ixtisaslaşması üzrə ayrıca təhsil proqramı hazırlanmalıdır. Hər bir ixtisaslaşma üzrə təhsil proqramı müvafiq ixtisasın təhsil proqramındakı bölmələrlə yanaşı, həmin ixtisaslaşma üzrə tədris və təlim metodları, təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi üsulları, təcrübələrin təşkili və qiymətləndirilməsi və s. bölmələri də əks etdirməlidir.

2. Məzunun səriştələri

2.1. Təhsil proqramının sonunda məzun aşağıdakı ***ümumi səriştələrə*** yiyələnməlidir:

- peşəkar fəaliyyəti çərçivəsində gözlənilməz və mürəkkəb məsələləri müstəqil şəkildə həll edə bilmək;
- müvafiq fəaliyyət və metodları təklif etmək, planlaşdırmaq, onların cari və perspektiv nəticələrini təhlil etmək;
- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin səbəblərini araşdırmaq, konkret vaxt çərçivəsində və məhdud informasiya şəraitində onları həll edə bilmək;
- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin həlli zamanı müvafiq texnologiya və metodları seçmək və onlardan istifadə etmək, həmçinin gözlənilən nəticələri müəyyənləşdirmək, dəyərləndirmək və qiymətləndirmək;

- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemlərin həlli zamanı öz fəaliyyətini tənqidi şəkildə dəyərləndirmək;
- fəaliyyət və ya təhsil sahəsi ilə bağlı problemləri Azərbaycan dilində və bir xarici dildə şifahi və yazılı olaraq təqdim etmək, əsaslandırmaq, həmçinin mütəxəssis və qeyri-mütəxəssislərlə birgə müvafiq müzakirələrdə iştirak etmək;
- müxtəlif üsullarla öz bilik və səriştələrini başqalarına ötürə bilmək;
- istənilən şəraitdə etik davranış qaydalarına uyğun şəkildə fəaliyyət göstərmək, şəxsi davranışlarının etik aspekt və imkanlarını, məhdudiyyətlərini və sosial rolunu anlamaq;
- davamlı öyrənmə və peşəkar inkişafla bağlı özünün və digərlərinin ehtiyaclarını qiymətləndirmək, həmçinin müstəqil öyrənmə üçün zəruri olan səmərəli metodlardan istifadə edə bilmək;
- sənətşünaslıq sahəsində nəzəri və tənqidi metodları bilmək, elmi problemi formalaşdırmaq, hipotez irəli sürmək və tədqiqat metodlarının nəticələrini əsaslandırmaq;
- yüksək ixtisaslı sənətşünas funksiyalarını həyata keçirmək;
- sahəsi üzrə müxtəlif KİV-də redaktor və ekspert kimi elmi-publisistik məqalələri yazmaq və şərh etmək;
- sənətşünaslığa dair əsərlər haqqında tənqidi məqalələr yazmaq və dərc etdirmək;
- sənətşünaslığın təbliği üçün maarifləndirmə işi aparmaq;
- konfrans, seminar, simpozium və mədəni tədbirləri təşkil və idarə etmək;
- sahə üzrə terminologiyadan düzgün istifadə etmək;
- sahə üzrə proseslərin sənədləşdirmə işlərini apara bilmək.

2.2. Təhsil proqramının sonunda məzun aşağıdakı ***peşə səriştələrinə*** yiyələnməlidir:

- fəlsəfi nəzəriyyələr əsasında mədəniyyət fenomenlərinin ontoloji, epistemoloji və etik əsaslarını dərk etmək;
- fərqli fəlsəfi paradiqmalar əsasında mədəniyyət fenomenlərini təhlil və interpretasiya etmək;
- tarixi və müasir mədəni prosesləri müasir paradiqmalar çərçivəsində təhlil və şərh etmək;
- Azərbaycanın neokolonizmə qarşı apardığı siyasəti mədəniyyət paradiqmasında dərk və təhlil etməyi bacarmaq;
- mədəniyyətin estetik və semiotik aspektlərini media, sənət və vizual sahələrdə araşdırmaq;
- mədəniyyətin estetik və semiotik aspektlərinin cəmiyyət və kimliyə təsirini dəyərləndirməyi bacarmaq;
- mədəniyyət fəlsəfəsinin fundamental məktəb və nəzəriyyələrini bilmək, pedaqoji və elmi-tədqiqat fəaliyyətində istifadə etmək;
- mədəniyyətin müxtəlif sahələrinə fənlərarası yanaşmaları tətbiq edərək təhlillər aparmaq;
- qloballaşma və lokalizasiya şəraitində identiklik, mədəni müxtəliflik və sosial inteqrasiya məsələlərini təhlil etmək;
- Azərbaycan mədəniyyətinin lokal və qlobal təsirlər fonunda inkişafını, milli identiklik və dəyərlərin qorunması ilə bağlı konsepsiyaları bilmək;
- rəqəmsal texnologiyaların mədəniyyətə təsirini bilmək;

- rəqəmsallaşdırma və süni intellekt dövründə mədəniyyət nümunələrinin istehsalı, yayılması və istehlakı proseslərini təhlil etməyi bacarmaq;
- rəqəmsal arxiv, virtual muzey, NFT və yeni media sənətlərini mədəniyyət fenomenləri kontekstində təhlil etmək;
- mədəniyyət sahəsində aparılan beynəlxalq və yerli siyasət, strategiyalar haqqında biliklərini fəaliyyətində tətbiq etmək;
- mədəni irs obyektlərinin qorunması, rəqəmsallaşdırılması və çağdaş dövrə uyğunlaşdırılması üzrə yanaşmaları bilmək və bu obyektlərin yenidən kontekstual interpretasiyasını aparmaq;
- mədəni irsin qorunmasına dair beynəlxalq konvensiyaları və Azərbaycan qanunvericiliyini bilmək və fəaliyyətində tətbiq etmək.

3. Təhsil proqramının strukturu

3.1. Təhsil proqramının mənimsənilməsinin normativ müddəti və məzunlara verilən ali elmi-ixtisas dərəcəsi:

İxtisaslaşmaların adları	Verilən dərəcə	Əyani forma üzrə təhsil müddəti	Kreditlərin sayı
Mədəniyyətin tarixi və nəzəriyyəsi	Magistr ali elmi-ixtisas	2 il	120

3.2. Təhsil proqramı ixtisas (ixtisaslaşma) üzrə 120 (2 il) AKTS kreditindən ibarət olmalıdır. Hər semestrdə 5 fəndən çox olmamaq şərti ilə 30 kredit nəzərdə tutulmuşdur. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Sıra sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
1	**Tədqiqat metodları** *Bu fənn kəmiyyət və keyfiyyət tədqiqat metodlarının, ölçmə, tədqiqat dizaynı və təhlilin qarşılıqlı asılılığına diqqət yetirir. Fənn çərçivəsində tədqiqat səriştələri, kitabxana və internet resurslarından məlumat qaynağı kimi istifadə edilməsi, verilənlərin araşdırılması, təhlil edilərək təqdim edilməsi kimi keyfiyyətin aşılanmasını nəzərdə tutur.*	6
2	**Akademik yazı və etika** *Bu fənnin məqsədi akademik yazı, danışıq və dürüstlüyün əsaslarını öyrətmək, magistrantların elmi məqalə, dissertasiya, esse və digər akademik sənədləri peşəkar şəkildə yazmaq, konfrans, simpozium, seminar və elmi diskussiyalarda peşəkar şəkildə danışmaq, nəşr etikası bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir. Fənn təhsilalanlara akademik üslub, mənbələrdən düzgün istifadə, istinad qaydaları və etik normalar haqqında bilik və səriştələr verəcəkdir.*	6

3	**Tədqiqat analitikası** *Bu fənnin tədrisi məlumat təhlili prosesi, məlumat növləri, məlumatların toplanma mənbələri, məlumat təhlili üzrə strategiyanın qurulması, məlumatların təhlil üçün hazırlanması və təmizlənməsi, təhlil üçün məlumatların sistemləşdirilməsi, məlumatların vizuallaşdırılması, sahəyə uyğun olaraq təhlillərdə istifadə olunacaq proqram təminatları ilə tanışlıq ("Excel", "SPSS", "Stata", "R", "MAXQDA", "Matlab", "Python" və s. kimi), ixtisas sahəsində tədqiqatlarda istifadə olunan təhlil metodları ilə təhlillərin aparılması (statistik testlər və təhlillər, kəmiyyət və keyfiyyət təhlilləri, eksperimental təhlillər, anket və sorğu təhlilləri və s. kimi) və təhlillərin əsasında müvafiq rəylərin hazırlanmasını nəzərdə tutur.*	6
	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən məcburi fənlər	48
4	**Mədəniyyət tarixi və fəlsəfəsi** *Bu fənnin əsas məqsədi mədəniyyət anlayışının tarixi inkişafını və fəlsəfi mahiyyətini öyrətmək, müxtəlif dövrlərdə mədəniyyət nəzəriyyələrinin yaranma səbəblərini, onların ictimai-siyasi və fəlsəfi kontekstini təhlil etməkdir. Fənn tələbələrdə mədəniyyət fenomeninə dair dərin elmi baxış formalaşdırır, mədəniyyətin tarixi transformasiyalarını və müasir fəlsəfi diskurslardakı əksini anlamağa imkan yaradır.*	6
5	**Mədəni irs və beynəlxalq hüquq** *Bu fənn mədəni irsin qorunması, idarə olunması və beynəlxalq hüquqi prinsiplər çərçivəsində tənzimlənməsi məsələlərini əhatə edir. Fənnin məqsədi tələbələrə mədəni irsin beynəlxalq hüquq normaları, konvensiyalar və müqavilələr əsasında qorunması, həmçinin mədəniyyətlərarası əməkdaşlıq və mədəni müxtəlifliyin təşviqi sahəsində bilik və bacarıqlar qazandırmaqdır.*	6
6	**Mədəniyyətin semiotikası** *Bu fənn mədəniyyətin semiotik strukturlarını və proseslərini öyrədir. Tələbələr mədəniyyətin simvolik ifadələrini (dil, rituallar, sənət, memarlıq, geyim və s.) təhlil edərək onların cəmiyyətin dəyərləri, ideologiyaları və sosial normaları ilə necə əlaqələndiyini öyrənirlər. Fənn həm klassik semiotika nəzəriyyələrini (Saussure, Peirce) həm də müasir yanaşmaları əhatə edir.*	6
7	**Mədəniyyətin morfologiyası** *Mədəniyyətin morfologiyası və dinamikası sahəsi tələbələrə mədəniyyətin strukturunu, elementlərini və zaman içində transformasiyasını öyrənmə imkanı verir. Fənnin məqsədi tələbələrdə mədəniyyətin müxtəlif səviyyələrini analiz etmək və onun inkişaf proseslərini anlama bacarığını formalaşdırmaqdır.*	6

8	**Rəqəmsal mədəniyyət və yeni media** *Bu fənninin əsas məqsədi magistrantlara rəqəmsallaşmanın cəmiyyətə, mədəniyyətə və incəsənətə təsirini dərindən öyrətmək, rəqəmsal texnologiyaların yaratdığı yeni mədəni formaları təhlil etmək, həmçinin rəqəmsal mühitdə mədəni irsin qorunması, istehsalı və yayılması ilə bağlı nəzəri və praktiki biliklər qazandırmaqdır.*	6
9	**Azərbaycan mədəniyyətinin aktual problemləri** *Bu fənn Azərbaycan mədəniyyətinin müxtəlif sahələrində mövcud olan problemləri təhlil edir. Tələbələr mədəniyyətin qorunması, milli irsin mühafizəsi, mədəni siyasət və idarəetmə, eləcə də mədəniyyətin kommersiyalaşdırılması və beynəlxalq inteqrasiya kimi mövzuları öyrənirlər. Fənn eyni zamanda müasir texnologiyalar və qloballaşma şəraitində mədəni dəyərlərin qorunması məsələlərinə də diqqət yetirir.*	6
10	**Ali məktəb pedaqogikası və psixologiya** *Ali məktəb pedaqogikası və psixologiyası fənni ali təhsil müəssisələrində tədris-tərbiyə prosesinin elmi əsaslarını öyrədir. Fənnin məzmunu pedaqoji nəzəriyyələrin inkişafını, ali təhsildə müasir təlim metodlarını, tələbə və müəllim münasibətlərini, həmçinin təlimin psixoloji qanunauyğunluqlarını əhatə edir. Tələbələr bu fənn vasitəsilə ali məktəb mühitində tədrisin pedaqoji prinsipləri və psixoloji aspektləri barədə bilik əldə edirlər.*	6
11	**Mədəniyyətin interdisiplinar öyrənilməsi** *Bu fənn mədəniyyəti yalnız kulturologiya prizmasından deyil, eyni zamanda fəlsəfə, tarix, sosiologiya, psixologiya, antropologiya, dilçilik, iqtisadiyyat, hüquq və informasiya texnologiyaları kimi müxtəlif elm sahələrinin yanaşmaları əsasında araşdırılmasını nəzərdə tutur. Bu fənn mədəniyyətin kompleks, çoxşaxəli və dinamik təbiətini anlamağa kömək edir, tələbələrə mədəniyyət fenomenlərini müxtəlif elmi metodlarla təhlil etmək bacarığı qazandırır. Fənn həmçinin qloballaşma, rəqəmsallaşma, identiklik, multikulturalizm, sosial inteqrasiya kimi müasir mədəni proseslərin interdisiplinar kontekstdə izahını əhatə edir*	6
	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən seçmə fənlər	24
12	**a) Qloballaşma və mədəni transformasiyalar** *Bu fənn qloballaşma proseslərinin müasir dünyada mədəniyyətə təsirini, mədəni transformasiyaların nəzəri əsaslarını və praktik nəticələrini öyrənməyə həsr olunmuşdur. Magistrantlar mədəniyyətlərin qarşılıqlı təsir mexanizmlərini, qlobal mədəni axınları, lokal identikliklərin qorunması problemlərini və transmillilləşmə proseslərini təhlil edirlər.* **b) Şərq-qərb mədəniyyətinin nəzəri əsasları** *Bu fənn tələbələrə Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin mahiyyətini, onların tarixi inkişaf proseslərini və qarşılıqlı təsir mexanizmlərini öyrədir. Fənn*	6

	çərçivəsində magistrlər müxtəlif mədəniyyət modellərinin fəlsəfi, estetik və sosial əsaslarını biləcək, onların oxşar və fərqli tərəflərini dərin elmi yanaşmalar əsasında təhlil etməyi bacaracaq. Mədəniyyətlərarası dialoqun, qloballaşma proseslərinin və identiklik problemlərinin mahiyyətini qiymətləndirəcək, həmçinin müasir dövrdə Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin inteqrasiyası və ziddiyyətləri ilə bağlı yaranan nəzəri yanaşmaları araşdırmaq üçün zəruri səriştələri mənimsəyəcəkdir.	
13	**a) Müxtəlif mədəni sistemlərdə gender problemi** *Bu fənn çərçivəsində tələbələr müxtəlif mədəni sistemlərdə gender probleminin nəzəri əsaslarını, qadın və kişi rollarının tarixi-mədəni kontekstdə formalaşmasını və inkişaf dinamikasını öyrənəcəklər. Onlar genderin sosial, fəlsəfi və mədəni aspektlərini biləcək, müxtəlif mədəniyyətlərdəki gender münasibətlərini müqayisəli təhlil etməyi bacaracaq, gender bərabərliyi və bərabərsizlik problemlərini elmi yanaşmalar əsasında qiymətləndirəcək və müasir dövrdə gender məsələlərinin həllinə yönəlik analitik düşüncə, tənqidi yanaşma və tətbiqi bacarıqları əhatə edən səriştələri mənimsəyəcəklər. Fənn həm nəzəri biliklərin, həm də praktik yanaşmaların inteqrasiyasını təmin edərək tələbələrin elmi-tədqiqat, sosial və pedaqoji fəaliyyətlərini formalaşdırır.* **b) Ünsiyyət mədəniyyəti** *Ünsiyyət mədəniyyəti fənni tələbələrə insan münasibətlərinin sosial-psixoloji və mədəni əsaslarını öyrətməklə onların nitq mədəniyyətini, etik davranış qaydalarını və dialoq qurma bacarıqlarını inkişaf etdirməyə yönəlmişdir. Bu fənni mənimsəyənlər ünsiyyət prosesində mədəni və sosial faktorların rolunu biləcək, müxtəlif situasiyalarda səmərəli ünsiyyət qurmağı bacaracaq, ünsiyyət zamanı yaranan konfliktləri və anlaşılmazlıqları obyektiv şəkildə qiymətləndirəcək, həmçinin şəxsi, sosial və peşəkar mühitdə düzgün dialoq yaratmaq üçün zəruri səriştələri mənimsəyəcəklər. Tədris prosesi tələbələrdə qarşılıqlı anlaşma, əməkdaşlıq və mədəniyyətlərarası ünsiyyət bacarıqlarının formalaşmasına şərait yaradacaq.*	6
14	**a) Türk xalqlarının mədəniyyət tarixi** *Bu fənn tələbələrə qədimdən müasir dövrə qədər türk xalqlarının mədəni inkişaf mərhələlərini, tarixi-mədəni irsini, mədəniyyətin formalaşmasında sosial, siyasi, dini və estetik amillərin rolunu öyrədir. Bu fənni mənimsəyən magistrlər türk xalqlarının mədəniyyət tarixinin əsas nəzəri biliklərini biləcək, müxtəlif dövrlərə aid mədəniyyət nümunələrini və onların cəmiyyət həyatındakı funksiyalarını təhlil etməyi bacaracaq, türk mədəniyyətinin dünya sivilizasiyasındakı yerini və təsirini qiymətləndirəcək, həmçinin milli və ümumbəşəri dəyərlərin qorunması və təbliği üçün zəruri səriştələri mənimsəyəcəklər. Fənn tələbələrdə tarixi yaddaşın gücləndirilməsinə, milli kimlik və mədəni identiklik anlayışlarının*	6

	daha dərindən dərk edilməsinə, eləcə də mədəniyyətlərarası müqayisəli yanaşma bacarığının formalaşmasına xidmət edir.	
	b) Mədəniyyətin tarixi tipologiyası *Mədəniyyətin tarixi tipologiyası fənni müxtəlif dövrlərdə formalaşmış mədəniyyət modellərinin nəzəri əsaslarını və onların inkişaf mərhələlərini öyrənməyə yönəlmişdir. Bu fənni mənimsəyən tələbələr mədəniyyətin tarixi tipologiyalarını və onların xarakterik xüsusiyyətlərini biləcək, müxtəlif sivilizasiyaların mədəniyyətini müqayisəli şəkildə təhlil etməyi bacaracaq, mədəniyyətin sosial, fəlsəfi və estetik funksiyalarını elmi yanaşmalar əsasında qiymətləndirəcək və müasir dövrdə mədəniyyətlərin qarşılıqlı təsirini dərk etmək üçün zəruri səriştələri mənimsəyəcəklər. Fənn tələbələrdə mədəniyyətin ümumbəşəri inkişaf qanunauyğunluqlarını anlamaq, müxtəlif mədəniyyət tiplərinin müasir dövrdəki əhəmiyyətini müəyyənləşdirmək və onları elmi baxımdan təhlil etmək bacarığını formalaşdırır.*	
15	**a) Mədəniyyətin komparativ öyrənilməsi** *Bu fənn çərçivəsində tələbələr mədəniyyətlərin müqayisəli öyrənilməsinin nəzəri və metodoloji əsaslarını, müxtəlif sivilizasiya və mədəniyyətlərin qarşılıqlı təsirini, onların oxşar və fərqli cəhətlərini dərindən araşdıracaqlar. Tələbələr mədəniyyətin komparativ təhlil prinsiplərini biləcək, müxtəlif mədəniyyət nümunələrini müqayisə etməyi və onların spesifik xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirməyi bacaracaq, qlobal mədəni prosesləri və mədəniyyətlərarası münasibətləri elmi yanaşmalar əsasında qiymətləndirəcək, həmçinin müasir dövrdə mədəniyyətlərarası dialoqun və inteqrasiyanın mahiyyətini dərk etmək üçün zəruri səriştələri mənimsəyəcəklər. Fənn tələbələrdə analitik və tənqidi təfəkkürün inkişafına, mədəniyyətlərin müqayisəli öyrənilməsinə dair geniş dünyagörüşün formalaşmasına xidmət edir.* **b) Din mədəniyyəti** *Bu fənnin məqsədi tələbələrə din mədəniyyətinin nəzəri əsaslarını, müxtəlif dini ənənələrin tarixi və sosial inkişafını öyrətmək, onların cəmiyyət həyatındakı rolunu və mədəniyyətlərarası təsirlərini dərk etməyi təmin etməkdir. Tələbələr din mədəniyyətinin strukturunu və funksiyalarını biləcək, fərqli dini təcrübələri müqayisəli şəkildə təhlil etməyi bacaracaq, dini təsirlər və mədəni dəyərlərin formalaşması prosesini elmi yanaşmalar əsasında qiymətləndirəcək və müasir dövrdə din və mədəniyyət münasibətlərini anlamaq üçün zəruri səriştələri mənimsəyəcəklər. Fənn həmçinin tələbələrdə dini və mədəni dəyərlərin anlaşılması, mədəniyyətlərarası dialoq və tənqidi düşüncə bacarıqlarının formalaşmasına imkan yaradır.*	6

Təcrübə		
...	**Elmi-pedaqoji təcrübə**	6
...	**Elmi tədqiqat təcrübəsi**	6
Dissertasiya işi		
...	**Magistrlik dissertasiyası**	18
CƏMİ		**120**

4. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

4.1. Bu təhsil proqramı üzrə məzunlar təhsil və ya fəaliyyət sahəsi ilə bağlı əsas anlayışlar, nəzəri prinsip və tədqiqat metodları haqqında sistemli, ümumi təsəvvürə və geniş biliyə malik olmalı, konkret (ixtisaslaşmış) təhsil və ya fəaliyyət sahəsində dərin biliklərə yiyələnməlidirlər.

4.2. İxtisaslaşmanın təhsil proqramının hər bir fənn üzrə təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.

4.3. İxtisaslaşma üzrə proqramın təlim nəticələri Əlavə 1-də müəyyən olunur. Fənlər üzrə təlim nəticələri isə hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təhsil proqramının təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.

4.4. Təhsil proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən elmi və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

5. İnfrastruktur və kadr potensialı

5.1. Ali təhsil müəssisəsi tədris, təlim və qiymətləndirmə fəaliyyətlərinin yüksək səviyyədə təşkil olunması üçün informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təchiz edilmiş müasir auditoriyalara malik olmalı, tələbələrə lokal şəbəkə və internetə, elektron kitabxanalara və onlayn arxiv resurslarına fasiləsiz çıxış imkanı yaratmalıdır. Eyni zamanda, tələbələrin ixtisaslaşma üzrə dərin biliklərə yiyələnməsi və elmi-tədqiqat işlərinin aparılmasını dəstəkləmək məqsədilə müasir elmi jurnallar, elmi məlumat bazalarına və virtual laboratoriya mühitlərinə, akademik etik mühitə inteqrasiya üçün antiplagiat sistemlərinə çıxışı təmin edilməlidir.

Mədəniyyətin tarixi və nəzəriyyəsi ixtisaslaşması üzrə aşağıdakı infrastruktur tələbləri nəzərə alınmalıdır:

- Mədəni irsə, arxeologiyaya, etnoqrafiyaya və incəsənət tarixinin müxtəlif dövrlərinə dair rəqəmsal və çap formatında elmi mənbələr, o cümlədən kataloqlar, monoqrafiyalar, arxiv sənədləri və muzey fondlarının rəqəmsal kolleksiyalarına çıxış imkanları;
- Arxiv materialları, mənbəşünaslıq resursları və mədəniyyət tarixinin tədqiqi üçün müvafiq elektron bazalar və onlayn arxiv platformaları;
- Mədəniyyət fenomenlərinin analizi, elmi tədqiqat, mətn təhlili və qarşılaşdırma üçün nəzərdə tutulmuş seminar otaqları və multimedia ilə təchiz edilmiş auditoriyalar.

5.2. Ali təhsil müəssisələrinin tədrisə cəlb olunan akademik heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcəyə malik olur. Elmi dərəcəsi olmayan, lakin müvafiq sahədə ən az 5 il iş təcrübəsi olan mütəxəssislər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.

5.3. Magistrlik dissertasiyalarına elmi rəhbərlik, bir qayda olaraq, elmi ada və ya elmi dərəcəyə sahib olan şəxslər tərəfindən həyata keçirilir.

6. Karyera imkanları və ömürboyu təhsil

6.1. Sənətşünaslıq ixtisası üzrə magistratura təhsili almış mütəxəssis dövlət qurumları, Mədəniyyət Nazirliyi, Turizm Agentliyi və yerli icra hakimiyyətlərinin mədəniyyət şöbələri; təhsil proqramları və dərsliklərin hazırlanmasında ekspert; ölkə xaricində fəaliyyət göstərən qurumlar və diplomatik korpuslarda mədəniyyət sahəsi üzrə məsul şəxs; ATM-lərin bakalavriat səviyyəsində, incəsənət yönümlü orta ixtisas, tam orta təhsil müəssisələrində pedaqoq; kütləvi informasiya mərkəzlərində jurnalist, redaktor, ekspert; Mədəniyyət tədbirləri, festivallar və simpoziumların təşkilatçısı; kino, teatr və incəsənət tənqidçisi; mədəni sahədə festivallarda sahəsi üzrə ekspert, jüri, koordinator; sahəsi üzrə müxtəlif KİV-lərdə redaktor və ekspert; sahəsi üzrə AMEA və digər elmi-tədqiqat institutlarında elmi işçi; UNESCO, ICOM, ISESCO kimi təşkilatlarda, QHT-lərdə mədəni irs, mədəni irsin qorunması, maarifləndirmə üzrə ekspert; mədəni layihələr və tədbirlərin təşkilatçılığı sahəsində işləyə bilər.

Mədəniyyətin tarixi və nəzəriyyəsi ixtisaslaşması üzrə magistratura təhsili almış mütəxəssis mədəniyyət müəssisələri, muzeylər, sərgi salonları, mədəniyyət mərkəzləri, tarix-mədəniyyət qoruqları; sosioloji tədqiqat mərkəzlərində işləyə bilər.

6.2. Ali təhsil müəssisəsi təhsil proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb-səhifələrində yerləşdirməlidir.

6.3. Ali təhsil pilləsinin magistratura səviyyəsini bitirən (magistrlik dissertasiyasını müdafiə edən), yaxud təhsili ona bərabər tutulan şəxslər (tibbi təhsildə həkim-mütəxəssis) fəlsəfə doktoru proqramı üzrə doktoranturaya qəbul oluna bilərlər.

6.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömür boyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Əlavə 1

Təhsil proqramı və tədris fəaliyyəti üzrə təlim nəticələri

Mədəniyyətin tarixi və nəzəriyyəsi ixtisaslaşması üzrə:

Proqramın təlim nəticələri (PTN)
PTN 1. Sənətşünaslıq (mədəniyyətin tarixi və nəzəriyyəsi) sahəsində nəzəri və tənqidi biləcək, elmi problemin formalaşdırılması, hipotezin irəli sürülməsi və tədqiqat metodlarının nəticələrini əsaslandırmağı baçaracaq. Mədəniyyət fenomenlərinin ontoloji, epistemoloji və etik əsaslarını dərk edəcək, fərqli fəlsəfi paradiqmalar əsasında mədəniyyət fenomenlərini təhlil və interpretasiya üsullarını biləcək.
PTN 2. Tarixi və müasir mədəni prosesləri (o cümlədən, postkolonializm, posthumanizm, postqlobalizm, ekokrtisizm və s.) tənqidi təhlil etməyi bacaracaq. Azərbaycanın neokolonizmə qarşı apardığı siyasəti mədəniyyət paradiqmasında dərk edib, təhlil etməyi bacaracaq. Antik dövrdən postmodern dövrə qədər mədəniyyətin tarixi transformasiyalarını tədqiq etməyi bacaracaq.
PTN 3. Mədəniyyət fəlsəfəsinin fundamental məktəb və nəzəriyyələrini biləcək. Sahə üzrə terminologiyadan doğru istifadə etməyi bacaracaq. Media, sənət, performans, vizual və s. sahələrdə mədəniyyətin estetik və semiotik aspektlərini araşdırmağı, bu aspektlərin cəmiyyətə və kimliyə təsirini dəyərləndirməyi bacaracaq. Mədəniyyətinin müxtəlif sahələrində fənlərarası (tarix, sosiologiya, antropologiya, psixoanaliz, ədəbiyyat, estetika, media tədqiqatları və s. sahələri üzrə) yanaşmalarını birləşdirərək təhlillər aparmağı bacaracaq.
PTN 4. Qloballaşma və lokalizasiya şəraitində identiklik, mədəni müxtəliflik və sosial inteqrasiya məsələlərini təhlil etməyi bacaracaq. Azərbaycan mədəniyyətinin lokal və qlobal təsirlər fonunda inkişaf dinamikasını, milli dəyərlərin və identikliyin qorunması və inkişaf etdirilməsi ilə bağlı müxtəlif konsepsiyaları biləcək.
PTN 5. Rəqəmsal texnologiyaların mədəniyyətə təsirini biləcək. Rəqəmsallaşma və süni intellekt dövründə mədəniyyət nümunələrinin istehsalı, yayılması və istehlakı proseslərini təhlil etməyi bacaracaq. Rəqəmsal arxiv, virtual muzey, NFT və yeni media sənətlərini mədəniyyət fenomenləri kontekstində təhlil etməyi bacaracaq.
PTN 6. Mədəniyyət sahəsində aparılan beynəlxalq və yerli siyasət və strategiyalar haqqında biliyə malik olacaq və fəaliyyətində tətbiq etməyi bacaracaq. Mədəni irsin qorunmasına dair beynəlxalq konvensiyalar və Azərbaycan qanunvericiliyinə dair biliklərə malik olacaq. Mədəni irs obyektlərinin konservasiyası, rəqəmsallaşdırılması və çağdaş dövrə adaptasiyasına dair yanaşmaları biləcək, mədəni irsin yenidən kontekstual interpretasiyasını bacaracaq.
PTN 7. Kəmiyyət və keyfiyyət tədqiqat metodlarının, ölçmə, tədqiqat dizaynı və təhlilin qarşılıqlı asılılığına əsaslanaraq tədqiqat aparmağı bacaracaq. Kitabxana və internet resurslarından məlumat qaynağı kimi istifadə edərək, verilənləri araşdırmağı və təhlil etməyi bacaracaq.

PTN 8. Ali təhsil sistemini, təlim prosesini, tədris metodikasını biləcək. Ali təhsil müəssisəsində ixtisas metodikası ilə bağlı biliklərdən istifadə etməklə bakalavriat səviyyəsində ixtisas fənlərini tədris etməyi bacaracaq. Mədəniyyət tarixi və nəzəriyyəsi sahəsində elmi-metodiki və pedaqoji səviyyədə tədris prosesini aparmağı bacaracaq.
PTN 9. Akademik yazı, danışıq və dürüstlüyün əsaslarını biləcək. Mənbələrdən düzgün istifadə etməklə elmi məqalə, esse və digər akademik sənədləri peşəkar şəkildə yazmağı bacaracaq.

Tədqiqat metodları fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Elmi tədqiqatların aparılması üçün kəmiyyət və keyfiyyət tədqiqat metodlarını, onların xüsusiyyətlərini və tətbiq sahələrini fərqləndirə və məqsədyönlü şəkildə tətbiq edə biləcək.
FTN 2 - Fəaliyyət sahələrində tədqiqat sualının formalaşdırılması, hipotezlərin və tədqiqat dizaynının (eksperimental və ya müşahidə xarakterli) qurulması bacarığına yiyələnəcək.
FTN 3 - Elmi mənbələrdən (kitabxana, elmi bazalar, elektron resurslar və s.) sistematik istifadə edərək mövcud bilikləri toplaya və onlara əsasən tədqiqat çərçivəsini formalaşdıracaq.
FTN 4 - Toplanmış verilənlərin ölçülməsi, statistik üsullarla işlənməsi, vizualizasiya edilməsi və tədqiqat məqsədlərinə uyğun olaraq təhlilini həyata keçirəcək.
FTN 5 - Tədqiqat nəticələrini məntiqi strukturda təqdim etməyi, elmi məqalə və hesabatlar şəklində yazmağı, həmçinin nəticələri şifahi və yazılı formada auditoriyaya təqdim etməyi bacaracaq.
FTN 6 - Tədqiqatın etik və metodoloji prinsiplərinə riayət etməklə müstəqil və ya qrup halında tədqiqat aparacaq, layihə və dissertasiya işlərinin hazırlanmasında metodoloji əsasları düzgün tətbiq edə biləcək.

Akademik yazı və etika fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Akademik yazının məqsədi, strukturu və üslub xüsusiyyətlərini anlayaraq elmi esse, dissertasiya, məqalə və digər akademik sənədləri məntiqi və peşəkar şəkildə yaza biləcək.
FTN 2 - Fərqli akademik janrlarda (məqalə, dissertasiya, tezis, referat və s.) yazı tələblərinə uyğun kontent hazırlamağı və ideyaları ardıcıl və əsaslandırılmış formada ifadə etməyi bacaracaq.
FTN 3 - Mənbələrlə işləmə bacarığına yiyələnərək akademik yazılarda müxtəlif istinad sistemlərindən (APA, MLA, IEEE və s.) düzgün istifadə etməyi və plagiatdan yayınmağı bacaracaq.
FTN 4 - Elmi diskussiyalar, seminarlar, simpozium və konfranslarda çıxış etmək üçün akademik danışıq üslubunu mənimsəməklə fikirlərini peşəkar şəkildə təqdim etməyi bacaracaq.
FTN 5 - Elmi fəaliyyət zamanı müəlliflik hüquqları, nəşr etikası və akademik dürüstlük prinsiplərini mənimsəyəcək və elmi araşdırmalarda bu prinsiplərə riayət edəcək.

FTN 6 - Elmi tədqiqat və yazı prosesində qarşıya çıxan etik dilemmaları və düzgün davranış modellərini analiz edəcək və elmi mühitdə etik qərarlar verməyi bacaracaq.

Tədqiqat analitikası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Məlumatların növlərini və tədqiqatın məqsədinə uyğun olaraq məlumatların toplanma üsullarını təyin etməklə elmi-tədqiqat üçün effektiv məlumat toplama strategiyası hazırlayacaq.
FTN 2 - Tədqiqat məqsədlərinə uyğun olaraq məlumatların ilkin emalı (təmizlənməsi, kodlaşdırılması, strukturlaşdırılması) və təhlilə hazır vəziyyətə gətirilməsi proseslərini yerinə yetirəcək.
FTN 3 - Fərqli proqram təminatlarında ("Excel", "EViews", "SPSS", "Python", "R", "Matlab" və s.) məlumatları analiz edərək sadə və mürəkkəb statistik göstəricilər əsasında nəticələr çıxaracaq.
FTN 4 - Tədqiqatlarda istifadə olunan əsas təhlil metodlarını (kəmiyyət, keyfiyyət, qarışıq və eksperimental təhlil üsulları) sahəyə uyğun şəkildə tətbiq edərək analitik nəticələr əldə edəcək.
FTN 5 - Analitik nəticələri vizual təqdimetmə alətləri (qrafiklər, diaqramlar, cədvəllər və s.) vasitəsilə elmi əsaslarla təqdim edəcək və nəticələri düzgün interpretasiya edəcək.
FTN 6 - Tədqiqat nəticələrinə əsaslanaraq məntiqi və sübutlara əsaslanan elmi rəy, tövsiyə və ümumiləşdirmələr hazırlayaraq tədqiqat hesabatları və elmi sənədlər tərtib edə biləcək.

Ali məktəb pedaqogikası və psixologiya fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Ali təhsil müəssisələrində tədris prosesinin nəzəri və metodoloji əsaslarını izah edə biləcək.
FTN 2 - Müasir pedaqoji prinsiplər və təlim metodlarını dərs planlaşdırılmasında tətbiq edə biləcək.
FTN 3 - Auditoriya ilə effektiv ünsiyyət və təlim texnologiyalarından istifadə bacarıqları qazanacaq.
FTN 4 - Təhsilalanların bilik və bacarıqlarının qiymətləndirilməsi üçün müxtəlif qiymətləndirmə üsullarını tətbiq edəcək.
FTN 5 - Tədris prosesində innovativ və interaktiv metodlardan istifadə etməklə motivasiyanı artıracaq.
FTN 6 - Elmi-pedaqoji fəaliyyətində peşəkar standartlara riayət edərək dərs və tədqiqat işlərini təşkil edəcək.

Mədəniyyət tarixi və fəlsəfəsi fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Mədəniyyət fəlsəfəsinin əsas nəzəriyyə və məktəblərini mənimsəyəcək, onların mədəniyyət tarixi kontekstində tətbiqini izah edə biləcək.
FTN 2. Antik dövrdən müasir dövrə qədər mədəniyyətin tarixi transformasiyalarını təhlil edəcək və müxtəlif fəlsəfi yanaşmaları müqayisə edə biləcək. Mədəniyyət fenomenlərinin ontoloji və

epistemoloji əsaslarını təhlil edə biləcək.
FTN 3. Mədəniyyət fenomenlərinin ontoloji, epistemoloji və etik əsaslarını dərk edəcək, fərqli fəlsəfi paradiqmalar əsasında analitik şərh aparmağı bacaracaq.
FTN 4. Mədəniyyət tarixi proseslərini qlobal və lokal kontekstdə təhlil edəcək, Azərbaycan mədəniyyətinin dünya mədəniyyətində yeri və rolunu qiymətləndirəcək.
FTN 5. Mədəniyyət fəlsəfəsi və tarixi üzrə əldə etdiyi nəzəri bilikləri elmi-tədqiqat və praktiki fəaliyyətində tətbiq edəcək, yeni ideya və konsepsiyalar irəli sürmək bacarığına yiyələnəcək.

Şərq-Qərb mədəniyyətinin nəzəri əsasları fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Şərq və Qərb mədəniyyətlərini fərqləndirən fundamental dəyərlər sistemini, dünya görüşü modellərini və sosial-mədəni strukturları təhlil edəcək.
FTN 2. Şərq–Qərb münasibətlərinin fəlsəfi, tarixi və mədəni təməllərini araşdırır və müxtəlif nəzəri yanaşmaları müqayisə edəcək.
FTN 3. Mədəniyyətlərarası qarşıdurma, dialoq və inteqrasiya konsepsiyalarını analiz edib, bu proseslərin tarix boyu dəyişmə dinamikasını qiymətləndirəcək.
FTN 4. Şərq və Qərbin siyasi, dini, etik və estetik ənənələrinin mədəniyyətə təsir mexanizmlərini dəyərləndirəcək.
FTN 5. Müasir dövrdə qloballaşma fonunda Şərq–Qərb mədəniyyət münasibətlərinin yeni formalarını və yaranan problemləri elmi əsaslarla izah edəcək.

Qloballaşma və mədəni transformasiyalar fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Qloballaşma nəzəriyyələrini (modernləşmə, postmodernizm, postkolonializm, qloballaşma nəzəriyyələri) mənimsəyəcək və onların mədəni transformasiyaların izahındakı rolunu analiz edəcək.
FTN 2. Qloballaşma proseslərinin milli identiklik, mədəni müxtəliflik və sosial inteqrasiya üzərində təsirlərini təhlil etməyi bacaracaq.
FTN 3. Müxtəlif qlobal mədəni proseslərin (mədəni sənaye, populyar mədəniyyət, media və informasiya texnologiyaları) lokal mədəniyyətlərə təsirini dəyərləndirəcək.
FTN 4. Azərbaycan mədəniyyətinin qlobal müstəvidə təmsili və transformasiyasını araşdıracaq, milli dəyərlərin qorunması və yenidən interpretasiyasını əsaslandırmağı bacaracaq.
FTN 5. Qloballaşma dövründə baş verən mədəni adaptasiya, hibridləşmə və transkulturalizm proseslərini öyrənəcək və onları tədqiqat və praktik fəaliyyətlərdə tətbiq edəcək.

Rəqəmsal mədəniyyət və yeni media fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Rəqəmsal mədəniyyətin nəzəri əsaslarını və yeni medianın inkişaf mərhələlərini mənimsəyəcək, onların müasir mədəniyyətə təsirini izah edə biləcək.
FTN 2. Yeni media platformalarının (sosial media, virtual reallıq, interaktiv sənət, NFT və s.) mədəniyyətin istehsalı və yayılmasındakı rolunu təhlil edəcək.
FTN 3. Rəqəmsal kommunikasiya vasitələrinin cəmiyyət, identiklik və mədəniyyətlərarası münasibətlər üzərində təsirlərini dəyərləndirəcək.
FTN 4. Rəqəmsal arxivlər, virtual muzeylər və onlayn sərgilər vasitəsilə mədəni irsin qorunması və təqdimat üsullarını mənimsəyəcək.

FTN 5. Süni intellekt, big data və alqoritmik idarəetmənin mədəni istehsal və istehlak proseslərinə təsirini analiz edəcək.
FTN 6. Rəqəmsal mədəniyyət sahəsində tədqiqat metodlarından istifadə edərək müstəqil elmi iş aparmağı bacaracaq.

Azərbaycan mədəniyyətinin aktual problemləri fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Azərbaycan mədəniyyətinin müasir inkişaf tendensiyalarını dərindən təhlil edib, qlobal və regional kontekstlərdə formalaşan yeni mədəni proseslərə elmi yanaşma tətbiq edəcək.
FTN 2. Mədəniyyət siyasətinin aktual istiqamətlərini müəyyənləşdirir, mövcud problemlərin həlli üçün elmi əsaslandırılmış təkliflər hazırlayacaq.
FTN 3. Mədəni irsin qorunması, idarə olunması və aktual problemlərinin mahiyyətini izah edib, müasir yanaşmalar əsasında qiymətləndirmə aparacaq.
FTN 4. Azərbaycan mədəniyyətində qloballaşma, modernləşmə və identiklik məsələlərini kompleks şəkildə şərh edib, bu proseslərin təsir mexanizmlərini elmi əsaslarla təhlil edəcək.
FTN 5. Mədəniyyətin müxtəlif sahələrində (ədəbiyyat, incəsənət, musiqi, teatr və s.) müşahidə olunan çağdaş problemləri sistemləşdirir və onların yaranma səbəblərini araşdıracaq.
FTN 6. Azərbaycan mədəniyyətinin müasir inkişaf tendensiyalarını dərindən təhlil edib, qlobal və regional kontekstlərdə formalaşan yeni mədəni proseslərə elmi yanaşma tətbiq edəcək.

Mədəniyyətin semiotikası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Mədəniyyət hadisələrini işarələr və simvollar sistemi kimi dəyərləndirəcək, onların sosial və tarixi kontekstdə mənalarını şərh edəcək.
FTN 2. Dil, mif, rituallar, incəsənət və gündəlik həyatın semiotik strukturlarını analiz etməyi bacaracaq.
FTN 3. Mədəniyyətlərarası ünsiyyətdə semiotik kodların rolunu və kimlik formalaşmasındakı təsirini təhlil edəcək.
FTN 4. Müxtəlif semiotik yanaşmalar (Saussure, Peirce, Lotman və s.) əsasında mədəniyyətin struktur və məna qatlarını interpretasiya etməyi öyrənəcək.
FTN 5. Semioloji yanaşmalar vasitəsilə müasir media, reklamlarda və vizual mədəniyyətdəki simvolik strukturları araşdırmağı bacaracaq.
FTN 6. Müstəqil elmi tədqiqat aparmaq üçün semiotik metodologiyadan istifadə edəcək və nəticələrini əsaslandıra biləcək.

Mədəniyyətin morfologiyası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Mədəniyyətin morfologiyası anlayışını, əsas nəzəri istiqamətləri və konsepsiyaları mənimsəyəcək.
FTN 2. Müxtəlif mədəniyyətlərin struktur və formalarının oxşar və fərqli cəhətlərini təhlil edəcək.
FTN 3. Mədəniyyətin tsiklik inkişaf mərhələlərini (yüksəliş, tərəqqi, tənəzzül) müqayisəli şəkildə şərh edəcək.
FTN 4. Spengler, Toynbee, Danilevski, Qumilyov və digər nəzəriyyəçilərin mədəniyyət morfologiyasına dair baxışlarını öyrənəcək və təhlil edəcək.

FTN 5. Müxtəlif mədəniyyətlərdə dəyərlər sistemi, din, incəsənət, elm və sosial institutların rolunu dəyərləndirəcək.
FTN 6. Qloballaşma dövründə mədəniyyətlərin morfoloji dəyişmələrini təhlil edəcək və onların milli-mədəni kimliklərə təsirini qiymətləndirəcək.

Mədəni irs və beynəlxalq hüquu fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Mədəni irs anlayışını, onun maddi və qeyri-maddi formalarını mənimsəyəcək və onların qorunmasının əhəmiyyətini dərk edəcək.
FTN 2. UNESCO, Avropa Şurası və digər beynəlxalq təşkilatların mədəni irsin qorunması ilə bağlı qəbul etdiyi konvensiya və müqavilələri biləcək.
FTN 3. Azərbaycan Respublikasının mədəni irs sahəsində qəbul etdiyi qanunvericilik və normativ aktları təhlil edəcək.
FTN 4. Müxtəlif ölkələrdə mədəni irsin qorunması təcrübələrini müqayisə edəcək və bu sahədə beynəlxalq əməkdaşlıq formalarını dəyərləndirəcək.
FTN 5. Mədəni irs obyektlərinin konservasiyası, restavrasiyası, rəqəmsallaşdırılması və çağdaş istifadəsi ilə bağlı hüquqi və praktiki yanaşmaları mənimsəyəcək.
FTN 6. Münaqişə və müharibə şəraitində mədəni irsin qorunmasına dair beynəlxalq hüquqi mexanizmləri təhlil edəcək.

Türk xalqlarının mədəniyyət tarixi fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Türk xalqlarının dövlətçilik ənənələrini və mədəniyyət tarixində rolunu təhlil edəcək.
FTN 2. Orta əsrlərdən müasir dövrədək türk xalqlarının ədəbiyyat, incəsənət, memarlıq və dini-mənəvi irsini müqayisəli şəkildə öyrənəcək.
FTN 3. Türk mifologiyası, dastanları və folklorunun mədəni identiklikdə rolunu qiymətləndirəcək.
FTN 4. Müxtəlif türk xalqlarının ailə, məişət və sosial münasibətlər modelini etnoqrafik baxımdan təhlil edəcək.
FTN 5. Türk xalqlarının İslam, Şamanizm, Buddizm və digər dini-mədəni təsirlər fonunda formalaşan mədəniyyətlərini araşdıracaq.
FTN 6. Müasir dövrdə türk dünyasının mədəni inteqrasiyası, ortaq dəyərlərin qorunması və qloballaşma fonunda mədəni transformasiyaları təhlil edəcək.

Mədəniyyətin tarixi tipologiyası fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Mədəniyyətin formalaşma mərhələlərini, tarixi dövrlər üzrə inkişaf xüsusiyyətlərini və sivilizasiya modellərini təhlil edəcək.
FTN 2. Qədim, orta əsr, yeni və müasir dövrlərə aid mədəni sistemlərin əsas xüsusiyyətlərini müqayisəli şəkildə dəyərləndirəcək.
FTN 3. Mədəniyyətlərin yaranma, inkişaf və transformasiya mexanizmlərini müxtəlif nəzəri yanaşmalar əsasında izah edəcək.
FTN 4. Sivilizasiya nəzəriyyələrinin (Toynbi, Spengler, Huntington və s.) əsas müddəalarını mənimsəyir və onları mədəni tipologiyaya tətbiq edəcək.
FTN 5. Mədəniyyətin formalaşma mərhələlərini, tarixi dövrlər üzrə inkişaf xüsusiyyətlərini və

sivilizasiya modellərini təhlil edəcək.
FTN 6. Qədim, orta əsr, yeni və müasir dövrlərə aid mədəni sistemlərin əsas xüsusiyyətlərini müqayisəli şəkildə dəyərləndirəcək.

Mədəniyyətin komparativ öyrənilməsi fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Müxtəlif mədəniyyətləri müqayisəli yanaşmalar əsasında təhlil etməyi bacaracaq.
FTN 2. Komparativ metodun nəzəri əsaslarını və tətbiq imkanlarını mənimsəyəcək.
FTN 3. Mədəniyyətlərin oxşar və fərqli cəhətlərini sosial, dini, estetik və siyasi kontekstlərdə dəyərləndirəcək.
FTN 4. Komparativ yanaşma əsasında mədəni transformasiyaları və qarşılıqlı təsirləri qiymətləndirəcək.
FTN 5. Qərb və Şərq mədəniyyətlərinin tarixi inkişaf modellərini müqayisəli şəkildə öyrənəcək.
FTN 6. Mədəniyyətlərarası dialoq və inteqrasiyanın müasir çağırışlarını qiymətləndirməyi bacaracaq.

Din mədəniyyəti fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Din mədəniyyəti anlayışının mahiyyətini, əsas nəzəri yanaşmaları və din–mədəniyyət münasibətlərinin elmi izahını mənimsəyəcək.
FTN 2. Dünyanın əsas dini sistemlərinin (məsələn, islam, xristianlıq, iudaizm, buddizm və s.) mədəniyyətə təsir mexanizmlərini təhlil edəcək
FTN 3. Azərbaycan toplumunda dinin tarixi və müasir funksiyalarını qiymətləndirir, dini ənənələrin milli mədəniyyətə təsirini izah edəcək.
FTN 4. Dini ritualların, ayinlərin, dəyərlərin və mənəvi modellərin mədəni identiklikdə rolunu araşdıracaq.
FTN 5. Din və mədəniyyət arasında qarşılıqlı təsir, tolerantlıq, sosial inteqrasiya və dini müxtəliflik kimi məsələləri elmi kontekstdə şərh edəcək.
FTN 6. Din mədəniyyəti anlayışının mahiyyətini, əsas nəzəri yanaşmaları və din–mədəniyyət münasibətlərinin elmi izahını mənimsəyəcək.

Mədəniyyətin interdisiplinar öyrənilməsi fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Mədəniyyətin interdisiplinar tədqiqinə dair əsas nəzəri konsepsiyaları mənimsəyəcək və onları elmi təhlildə tətbiq edəcək.
FTN 2. Sosiologiya, antropologiya, psixologiya, politologiya, tarix, fəlsəfə və digər sahələrin mədəniyyət araşdırmalarına verdiyi töhfələri sistemləşdirəcək və müqayisəli şəkildə dəyərləndirəcək.
FTN 3. Mədəniyyətin kompleks təbiətini müxtəlif elmi sahələrin metodları vasitəsilə izah edəcək və bu yanaşmaların üstünlüklərini və məhdudiyyətlərini müəyyən edəcək.
FTN 4. İnterdisiplinar tədqiqat metodologiyasını mənimsəyir və mədəniyyət fenomenlərinin araşdırılmasında tətbiq edəcək.
FTN 5. Mədəniyyətin sosial funksiyaları, identiklik, dəyərlər sistemi, kommunikasiya və mədəni dinamika kimi məsələləri inteqrativ nəzəri çərçivələr əsasında şərh edəcək.

FTN 6. Mədəniyyətlərarası qarşılıqlı təsir, qloballaşma, modernləşmə və mədəni transformasiya proseslərini müxtəlif elmi yanaşmalar fonunda təhlil edəcək.

Müxtəlif mədəni sistemlərdə gender problemi fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Gender anlayışını, onun sosial konstrukt kimi formalaşma mexanizmlərini mənimsəyəcək.
FTN 2. Müxtəlif mədəni sistemlərdə gender rollarının tarixi və sosial inkişafını təhlil edəcək.
FTN 3. Gender bərabərsizliyinin səbəb və nəticələrini müxtəlif cəmiyyətlərdə müqayisəli şəkildə araşdırmağı bacaracaq.
FTN 4. Feminist, postkolonial və qlobal gender nəzəriyyələri əsasında analitik yanaşmalar tətbiq edəcək.
FTN 5. Ailə, təhsil, əmək bazarı, siyasət və media kimi sosial institutlarda gender münasibətlərini dəyərləndirəcək.
FTN 6. Gender stereotiplərinə qarşı tənqidi düşünmə bacarıqları inkişaf etdirəcək.

Ünsiyyət mədəniyyəti fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Ünsiyyət mədəniyyəti anlayışının mahiyyətini, əsas nəzəri çərçivələri və kommunikasiya proseslərinin elmi əsaslarını mənimsəyəcək.
FTN 2. Şəxslərarası və sosial ünsiyyətin strukturu, funksiyaları və təsir mexanizmlərini təhlil edəcək.
FTN 3. Effektiv ünsiyyət strategiyalarını, verbal və qeyri-verbal kommunikasiya formalarını müəyyən edəcək və praktikada tətbiq edəcək.
FTN 4. Mədəniyyətin ünsiyyət proseslərinə təsirini qiymətləndirib, müxtəlif mədəni kontekstlərdə ünsiyyət fərqlərini izah edəcək.
FTN 5. Konfliktli kommunikasiya situasiyalarını təhlil edəcək və konfliktlərin konstruktiv həlli üçün uyğun ünsiyyət modellərindən istifadə edəcək.

Elmi-pedaqoji təcrübə üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - İxtisasa aid akademik fənlərin proqramlarının hazırlanması, dərs planlarının tərtib edilməsi, mühazirə və praktiki məşğələlərin təşkili, təlim materiallarının seçilməsi və hazırlanması üzrə bacarıqlar qazanacaq.
FTN 2 - Tədris prosesinin planlaşdırılması, auditoriya ilə işləmək, təlim strategiyalarının seçilməsi, tələbələrin fəallığını artırmaq üçün müasir təlim metodlarından istifadə etmə bacarığına yiyələnəcək.
FTN 3 - Pedaqoji fəaliyyət zamanı fənnin məzmununu müasir elmi yeniliklərə əsaslanaraq formalaşdırmaq və tətbiq etmək bacarığını inkişaf etdirəcək.
FTN 4 - Müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından (ICT), tədris proqram təminatlarından (CAD/CAM/CAE, simulyasiya proqramları, virtual laboratoriyalar) səmərəli istifade etməyi öyrənəcək.

FTN 5 - Tədris fəaliyyətində açıq və səlis akademik ünsiyyət qurmaq, öz bilik və tədqiqat nəticələrini auditoriyaya aydın və əsaslandırılmış formada çatdırmaq bacarığına malik olacaq.
FTN 6 - Pedaqoji fəaliyyətin güclü və zəif tərəflərini müəyyən etməyi, refleksiya aparmağı və gələcək fəaliyyət üçün inkişaf istiqamətlərini müəyyən etməyi öyrənəcək.

Elmi tədqiqat təcrübəsi üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - İxtisas sahəsində aktual elmi-tədqiqat mövzularını müəyyənləşdirmək, tədqiqatın məqsəd ve vəzifələrini dəqiq formalaşdırmaq bacarığına malik olacaq.
FTN 2 - Konkret tədqiqat məqsədlərinə uyğun müasir elmi-tədqiqat metodlarını (situasiya analizi, əməliyyat-taktiki təhiil, modelləşdirmə, statistik metodlar və s.) seçmək və səmərəli tətbiq etmək bacarığına yiyələnəcək.
FTN 3 - Əldə etdiyi eksperimental və nəzəri məlumatların işlənməsi, sistemləşdirilməsi, nəticələrin emal edilməsi, statistik analizinin aparılması və nəticələrin şərh olunması üzrə bacarıqlar əldə edəcək.
FTN 4 - Aparılmış tədqiqatların nəticələrini proseslərin optimallaşdırılması, tətbiqi və innovativ texnologiyaların işlənib hazırlanması istiqamətində tətbiq etmək bacarığına malik olacaq.
FTN 5 - Tədqiqat nəticələrini elmi məqalə, hesabat, dissertasiya formatında təqdim etmək, elmi konfrans və seminarlarda çıxış etmək, elmi diskussiyalarda iştirak etmək bacarığı əldə edəcək.
FTN 6 - Tədqiqat fəaliyyətində elmi etika prinsiplərinə (plagiatın qarşısının alınması, düzgün istinad qaydaları, müəllif hüquqlarına hörmət və s.) əməl etməyi və elmi məsuliyyəti dərk etməyi öyrənəcək.

Magistrlik dissertasiyası üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Tədqiqat problemini əsaslandırmaq, məqsəd və vəzifələri dəqiq müəyyənləşdirmək, kompleks plan qurmaq, nəzəri və analitik üsullarla tədqiqatı tam həcmdə yerinə yetirmək bacarığına yiyələnəcək.
FTN 2 - İxtisas sahəsində elmi-nəzəri və praktiki problemləri dərindən təhlil etmək, təhlükəsizlik risklərinin qiymətləndirilməsi və operativ qərarların qəbulunda müasir elmi yanaşmaları tətbiq etməklə problemlərin müstəqil həllini təqdim etmək bacarığını nümayiş etdirəcək.
FTN 3 - Eksperimental və nəzəri nəticələrin riyazi modelləşdirilməsi, sistemli təhlili, analiz edilməsi və ümumiləşdirilməsi üzrə səriştə qazanacaq.
FTN 4 - Əldə olunan elmi nəticələrin ixtisas üzrə tətbiqini əsaslandırmaq, praktik tövsiyələr hazırlamaq və innovativ yanaşmalar təqdim etmək bacarığı əldə edəcək.
FTN 5 - Dissertasiya işinin məzmununu elmi auditoriya qarşısında aydın, əsaslandırılmış və strukturlaşdırılmış formada təqdim etmək, müdafiə etmək və elmi müzakirələrdə iştirak etmək bacarığına yiyələnəcək.
FTN 6 - Dissertasiya işində elmi etika və intizam qaydalarına riayət etmək, müəllif hüquqlarına hörmət, istinad qaydalarına əməl etmək və öz tədqiqat fəaliyyətinə məsuliyyətlə yanaşmaq bacarığını nümayiş etdirəcək.

Əlavə 2

Təhsil proqramı və tədris fəaliyyətlərinin təlim nəticələrinin matrisi

Tədris fəaliyyətinin (fənnin) adı	Proqramın təlim nəticələri								
	PTN 1	PTN 2	PTN 3	PTN 4	PTN 5	PTN 6	PTN 7	PTN 8	PTN 9
Tədqiqat metodları	x					x			
Akademik yazı və etika				x					x
Ali məktəb pedaqogikası və psixologiya					x			x	
Tədqiqat analitikası	x								
Mədəniyyət tarixi və fəlsəfəsi	x		x				x		
Qloballaşma və mədəni transformasiyalar		x		x	x				
Rəqəmsal mədəniyyət və yeni media			x			x			
Azərbaycan mədəniyyətinin aktual problemləri		x							x
Mədəniyyətin semiotikası			x					x	
Mədəniyyətin morfologiyası					x				
Mədəni irs və beynəlxalq hüquq						x			
Türk xalqlarının mədəniyyət tarixi				x		x			
Mədəniyyətin komparativ öyrənilməsi		x						x	
Müxtəlif mədəni sistemlərdə gender problemi	x	x	x						
Elmi-pedaqoji təcrübə							x		
Elmi tədqiqat təcrübəsi	x			x					x
Magistrlik dissertasiyası	x				x				

Razılaşdırıldı:

ADMİU-nun Tədris işləri üzrə prorektoru: ________ **Nigar Rüstəmova**

ADMİU-nun Tədris şöbəsinin müdiri: ________ **Namiq Qafarov**

ADMİU-nun Sosial-mədəni fəaliyyət kafedrasının müdiri: ________ **Sevinc Əskərova**

ADMİU-nun Kulturologiya fakültəsinin dekanı: ________ **Səyavuş Məhişov**